DOI: https://doi.org/10.59295/DIA.2024.1.05
CZU: 821.135.1-7.09(478)"1940/1990"
Orcid ID: 0009-0000-3315-5795

BANCUL POLITIC CA FORMĂ LITERARĂ ALTERNATIVĂ LA LITERATURA OFICIALĂ ÎN RSS MOLDOVENEASCĂ

Ana Maria RUSNAC

Doctoranda Școlii Doctorale Științe Umaniste și ale Educației, Universitatea de Stat din Moldova, Specialitatea: 622.01. Literatura română / 611.02. Istoria românilor (pe perioade). Muzeograf la Muzeul Național de Istorie a Moldovei, Secția Patrimoniu.

Domenii de preocupare: literatura română și istoria românilor.

Bancul politic ca formă literară alternativă la literatura oficială în RSS Moldovenească

Rezumat. Articolul analizează relația dintre bancul politic ca formă literară alternativă la literatura oficială în RSS Moldovenească și contextul social-politic. În prima parte a articolului sunt definiți termenii de *banc* și *banc politic*, iar în continuare se urmăresc aspecte ale contextului social-politic din RSSM, care sunt puncte de plecare în analiza bancului politic din Basarabia sovietică. Se punctează câteva teme ale bancurilor politice din Basarabia anilor 1940-1990, cu câteva exemple de bancuri „din popor", colectate în timpul discuțiilor pe teren cu unii cetățeni ai Republicii Moldova, din mediu online și dintr-o revistă literară periodică din anul 1988. În articol se demonstrează cuvintele și expresiile vieții cotidiene ale basarabenilor care și-au făcut loc în bancurile politice din RSS Moldovenească. Bancurile care au fost prezentate în articol, ca fiind drept exemple de bancuri politice din RSS Moldovenească, reflectă realitățile sociale și politice a acelui segment de timp. În aceste bancuri se povestesc istorioare care ne veselesc și ne amuză prin ironie, sarcasme, sugestii, în special pentru limbajul bizar pe care l-au folosit personajele. Bancul politic este privit ca o formă de satiră sau umor, fiind încadrat într-o specie literară și anume specia de proză populară comică. Această formă literară cum este bancul politic, era alternativă la literatura oficială din RSSM. În acest articol analizăm două teme asupra cărora a țintit satira bancurilor politice din RSSM: deformarea limbii române și efectele propagandei.

Cuvinte-cheie: banc politic, RSS Moldovenească, formă literară, context social-politic.

Political joke as an alternative literary form to official literature in the Moldavian SSR

Abstract. The article analyzes the relationship between the political joke as an alternative literary form to official literature in the Moldavian SSR and the socio-political context. In the first part of the article are defined the terms *joke* and *political joke*, and further aspects of the socio-political context of MSSR are pursued, which are starting points in the analysis of the political joke in Soviet Bessarabia. Some themes of political jokes in Bessarabia of the 1940s and 1990s are highlighted, with some examples of jokes "from the people", collected during field discussions with some citizens of the Republic of Moldova, from the online environment and from a literary periodical magazine from 1988. The article demonstrates the words and expressions of daily life of Bessarabians, who made their way into the political jokes of the Moldavian SSR. The jokes that were presented in the article, as examples of political jokes in the Moldavian SSR, reflect the social and political realities of that time period. In these jokes are told stories that cheer and amuse us through irony, sarcasms, suggestions, especially for the bizarre language that the characters used. The political joke is regarded as a form of satire or humor, being framed in a literary species, namely the species of comic folk prose. This literary form, such as the political joke, was an alternative to the official literature of the MSSR. In this article we analyze two themes on which the satire of political jokes in MSSR focused: the distortion of the Romanian language and the effects of propaganda.

Keywords: political joke, Moldovan SSR, literary form, socio-political context.

Este legea lui Faust: cu cât vremurile sunt mai rele, cu atât bancurile sunt mai bune.
(interviu al lui Ben Lewis cu Ernst Röhl)
[1, p. 7]

În acest articol ne-am propus să abordăm un subiect, despre care s-a vorbit puțin și care nu a fost cercetat de către oamenii de știință din Republica Moldova. Vom analiza bancul politic, care a circulat ca formă literară (sau parțial literară) alternativă la literatura oficială în RSS Moldovenească. De asemenea, vom enumeră câteva dintre temele bancului care și-au făcut loc în literatura și/sau paraliteratura din spațiul socialist. Scopul articolului este de-a defini bancul politic și de a desprinde temele acestei forme parțial literare, pornind de la contextul social-politic din RSS Moldovenească. Deci, în cele ce urmează, ne vom strădui să aducem două definiții: ale *bancului* și ale *bancului politic*, care ne vor folosi ca puncte de plecare în cercetarea noastră. De asemenea, vom încerca să identificăm cele mai importante momente social-politice din RSS Moldovenească care au inspirat bancurile politice.

După cum se cunoaște, un sinonim pentru banc este anecdota. În lucrările de specialitate, cum sunt manualele școlare de limbă și literatura română și dicționarele explicative ale limbii române, găsim termenul de *anecdotă*. În aceste lucrări, anecdota este definită ca o specie a genului epic în proză. În dicționarul explicativ al limbii române, anecdota este lămurită ca fiind niște întâmplări descrise într-o operă literară: intrigă, scenariu, acțiune epică [2, p. 40]. Anecdota – particularitate curioasa, istorioară puțin cunoscută; (populara) povestire scurtă și spirituala a unor întâmplări mărunte [3, p. 25]. Victor Cirimpei, într-un articol de al său, precizează că prima specie de proză populară comică românească care a fost luată în seamă de cărturarii vremii moderne a fost anecdota [4, p. 52]. Subiecte de anecdote au fost folosite în una dintre cele 18 lucrări profane ale folcloristului român Anton Pann, în anul 1854 [5, p. 12]. În *Culegere de povești și anegdote*, folcloristul a abordat acest termen – *anecdota*, aducând exemple de povești sau întâmplări amuzante, adunate din popor [4, p. 52]. Deci, la fel ca anecdota, bancul se consideră a fi o specie a folclorului comic, în proză. Putem argumenta apartenența bancului la folclor prin intermediul următoarelor raționamente: bancul este o creație populară, este genul de activitate colectivă, de cele mai multe ori circulă pe cale orală, de la om la om. De asemenea, această specie a folclorului are particularitățile de bază ale creației populare: este anonimă, colectivă și sincretică. Un alt folclorist român, Ovidiu Bîrlea, numea anecdota ca fiind subspecie strâns înrudită cu snoava [6, p. 352]. Astăzi, marea majoritate a literaților și folcloriștilor consideră anecdota o specie a literaturii populare, nu subspecie. Chiar și Bogdan Petriceicu Hasdeu, în calitate de lingvist și folclorist, a numit anecdota specie încă în anul 1867 [7, p. 54].

Pentru a clarifica lucrurile, ținem să menționăm, că anecdota/bancul este o specie a folclorului, cel mai des *în proză*, care circulă pe cale orală, deși putem avea culegeri de anecdote scrise. Altfel spus, anecdota/bancul este specie a narațiunii populare și întrunește particularitățile esențiale pentru a fi anume așa considerată (în cadrul creației populare, folclor).

Dat fiind că cel mai întrebuințat termen este *anecdota*, nu bancul, începem cu o definiție a anecdotei. Acest termen vine de cuvântul francez *anecdote* sau din greacă – *anekdotos,* care înseamnă „lucruri inedite". *Anecdota* este o povestire scurtă care relatează o întâmplare hazlie cu final neașteptat și cu sens moralizator: faceție, snoavă, iznoavă, glumă. Are ca sinonim cuvântul popular - *banc* [8, p. 33]. Dacă e să abordăm termenul de *banc* din perspectiva clasică a teoriei literare, atunci bancul este o specie literară a genului epic, care este scris în proză, dar acesta poate circula și prin viu grai. Conform dicționarului general al limbii române, termenul *banc (bancuri*) se definește ca fiind „anecdotă", „glumă" și vine acest cuvânt din limba germană (Bank) [9, p. 89]. Într-un alt dicționar găsim că termenul *banc* este împrumutat din limba franceză (banc) sau germană (Bank) [10, p. 46]. Până într-un final, nu se cunoaște

exact de unde vine cuvântul *banc* în limba română. Cel mai des folosit termen în mai multe limbi indo-europene, care redă o povestire scurtă umoristică, este termenul *anecdotă.*

Acceptând ideea că termenul *banc,* cu sensul de poveste scurtă umoristică, vine în limba română pe filieră franceză, ar trebui să aducem o explicație logică pentru semnificația lui de origine. Cuvântul *Banc* din franceză se traduce ca *bancă* (scaun lung și îngust pentru două sau mai multe persoane [11]) sau *rând*. De ce atunci în română capătă cu totul un alt sens. Explicația ar putea fi simplă, se face o asociere a glumei cu banca. Această asociere poate fi legată de trecut, atunci când oamenii se adunau pe bănci sau în rânduri pentru a se socializa și a împărtăși povești amuzante sau anecdote. Termenul a fost preluat în limba română și s-a impus în utilizarea cotidiană pentru a desemna o glumă sau o poveste amuzantă. DEX-ul ne aduce și el o definiție a termenului *banc*, explicându-l că este scurtă anecdotă glumeață și provine acest cuvânt din germană (Bank) [12, p. 84].

În studiul nostru vom utiliza adjectivul „politic" doar pentru a preciza tipul de banc în sensul indicării ariei lui tematice. Cuvântul „politic", conform dicționarului online, se explica ca ceva care aparține politicii, care se referă la politică [13]. O definiție mai detaliată a cuvântului „politică" este: activitate a claselor sociale, a grupurilor sociale, în raport cu statul, determinată de interesele și de scopurile lor; activitate a organelor puterii și conducerii de stat în domeniul treburilor publice interne și externe, care reflectă orânduirea socială și structura economică a țării; participare la treburile statului [14].

Din definițiile de mai sus reiese că *bancul politic* este o scurtă poveste umoristică care ține politica statului și care se oferă ca o alternativă la aceasta. Bancul politic poate fi definit ca o formă de satiră sau umor politic. Problemele cu care s-au confruntat basarabenii în acea epocă (epoca comunistă) au devenit subiectele/temele bancurilor politice. Anexarea din 28 iunie 1940, deportările din 1941, 1949 și 1951, colectivizarea, foametea, sărăcia au impulsionat apariția formelor de creație subversivă antisovietică [15]. Bancul politic a fost una dintre aceste forme de creație populară, subversivă și antisovietică. Această formă literară sau parțial literară s-a aflat în tangență cu folclorul licențios. Pentru așa-numita „epocă de aur" a ideologiei comuniste, bancurile politice erau un pericol pentru regim și elitele politice, deoarece redau situația social-politică reală. Propaganda sovietică încerca să idealizeze modul de trai al basarabenilor și condițiile sociale, economice și politice din țară. De asemenea, propaganda reușea să țină oamenii din Basarabia într-o iluzie a bunăstării și stabilității. Totodată, propaganda lucra asupra ideii că sovieticii au adus țara noastră la o dezvoltare industrială și economică. Bancul politic antisovietic distrugea aceste credințe/idei răspândite de propaganda rusă/sovietică, de aceea pentru un banc spus cu voce tare se putea trimite în gulag sau se ducea în Siberia. În arhivele securității de la Chișinău se pot găsi dosare care adeveresc acest lucru. Mai multe dosare ne vorbesc despre faptul că basarabenii, pentru bancurile despre Stalin, erau duși în gulag pe o perioadă de zece ani [15]. Stalin a fost o figură politică proeminentă pentru cei din Basarabia, de aceea a apărut ca personaj principal în multe dintre bancurile politice din RSSM.

În continuare prezentăm câteva bancuri politice pe care le vom disocia în funcție de tema lor, mai exact, în funcției de aspectul negativ al politicii de stat față de care acestea se poziționează alternativ. Cele mai des întâlnite bancuri țintesc limbajul nefiresc în care au prins a vorbi oamenii în RSSM ca urmare a politicii lingvistice a sovieticilor. Iată un exemplu de banc politic, spus de un basarabean care a participat în Al Doilea Război Mondial. Se numea Șchiopu Mihai, din satul Tătărești, raionul Strășeni, de profesie – sudor.

Am ajuns la Oder (fluviu ce traversează teritoriul Germaniei) *cu tancuri și nu puteam traversa râul. O venit la mini Stalin:*

– Tovarăș Șchiopu, vîruciai!

Și am varit niște scoabe la tancuri și a putut tancurile trece râul. [16]

În acest banc descoperim uzul limbii române vorbite în RSSM, care este departe de limba

română standard. În text apar cuvinte calchiate din limba rusă: *vîruciai* (ajută-mă!) și *varit* (a sudat). În acest banc, prin intermediul calchierilor se face observat impactul totalitarismului sovietic asupra proceselor lingvistice din RSSM. Pe lângă faptul că în bancul sus menționat se ține limbajul nenatural al protagonistului, se face simțită tema familiarității între tovarăși prin intermediul adresării lui Stalin față de tovarășul Șchiopu: *„Tovarăș Șchiopu, vîruciai!"*. În această istorioară hazlie se observă o relație familială între elita societății și reprezentanții clasei muncitoare, care este de fapt o iluzie apărută în urma unei propagande puternice.

Ironia bancurilor politice a fixat adesea deformările nefirești ale limbii române din Basarabia sovietică. Populația vorbitoare de limbă română din RSS Moldovenească a fost lipsită de adevăratele valori românești și limba română, ceea ce a adus la o revoltă internă. Bancul politic a devenit o formă de manifestare și de exprimare a acestor nemulțumiri, față de regimul și elita politică. Românii din Basarabia și limba română au devenit victimele unei dure rusificări după constituirea Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești (RSSM), la 2 august 1940. În laboratoarele lingvistice din RSSM a început fabricarea unei limbi moldovenești (amestecătură dintre limba română și rusă) care era considerată limba clasei muncitoare [17]. Limba română schimonosită, macaronică devine o temă centrală a literaturii/paraliteraturii din Basarabia sovietică.

De pildă, această (temă) o întâlnim în următorul text scurt (banc):

La sobrania colhozului. Președintele:

– Dragi Tovarăși, începem sobrania noastă. Cum începem povestca dnea, cu izmene sau fără izmene? [18]

Personajul principal în acest banc este președintele, care se caracterizează printr-un limbaj bizar, cu multiple calchieri din rusă. Prin intermediul unei asemenea forme de adresare – „*Dragi Tovarăși"*, se înțelege faptul că acest președinte este un membru de partid. Această formă de adresare era specifică membrilor partidului comunist și a sovieticilor la general. În continuare, sunt câteva calchieri din rusă, care apar în cadrul întrebării, cum ar fi: s*obranie* (adunare), *povestca dnea* (ordinea de zi) și *izmene*. Dacă abordăm cuvântul *izmene* ca fiind unul prezent în vocabularul limbii române, atunci se explică ca fiind pantaloni de pânză ce se poartă dedesubt (din slavă: izmĭena) [19, p. 346]. Acest cuvânt *izmene* este la plural. Dar, în contextul bancului de mai sus, ar fi absurdă această definiție a cuvântului. În cazul dat, acest cuvânt, *izmene,* poate fi înțeles ca *schimbări,* provenit din rusescul *izmenenii.* Adică, președintele întreabă dacă la ordinea de zi sunt schimbări sau nu: *„Cum începem povestca dnea (ordinea de zi), cu izmene sau fără izmene?"*. În acest banc, vedem un joc de cuvinte care conține o notă subtilă de ironie. Anecdota ne amuză prin prezența calchierilor rusești în limbajul personajului principal, care dau senzația de limbă ciudată, stranie.

Sunt și alte teme pe care le putem găsi în bancurile politice din Basarabia sovietică, cum ar fi: tovărășia (prietenia), clasa muncitoare, partidul comunist, regimul comunist, războiul, colhozul, moldovenismul, propaganda.

Iată încă un banc politic care pune în discuția noastră problema deformării nefaste a limbii române:

Dialog între un moldovean și un „moldovean"

– Singur ce faci?

– Pe mine mă întrebați?

– Da.

– Ei, cum să vă explic... Singur nu faci cine știe ce. Tot mai bine-i cu prietenii, cu colegii...

– Mai, no fă pe deșteptul! Ce cauți aici?

– A-a-a! Păi, așa și spuneți. Vă aștept pe dumneavoastră tovarășe Lapțiakrov.

– Familia?

– Mulțumesc, binișor. Nu avem dreptul s-o ducem rău.

– Eu te întreb cum ți-i familia!

– Normală. Eu, soțîia, doi copii, soacra...

– Măi, nu te fă... cum îți zice?

– A-a-a! Aveți învedere numele de familie! Păi, așa și spuneți. Andrei Ciobanu îmi zice.

– Tu ai luat o sută de bănci...

– Doamne ferește! În tot parcul Victoriei nu sînt o sută de bănci. Ce să fac eu cu atâtea?

– Uite, măi, ce scrie aici. Andrei Cioban - sto banok.

– A-a-a! Păi, așa și spuneți. Borcane. Borcane am luat.

– Așa vasăzică. Și dacă eu am să te rog sămi aduci băncile, să mi le pun pe spinare, că-s răcit și n-am să le numesc... î-î-î...

– Ventuze.

– ...tu ce, ai să-mi trânțești în spate Banca de stat?

– Nu. Mai degrabă banca acuzaților.

– A-a-a! Nu-i nimic, îmi vii mătăluță după krâshti! Ti-oi învăța eu moldovenește... [20, p. 8]

Replicile par a fi construite pentru a submina sau a evita întrebările directe, creând astfel un joc de cuvinte și o atmosferă comică. Din punct de vedere lexical, textul conține cuvinte polisemantice, aceste cuvinte pot fi înțelese în conformitate cu cunoștințele lingvistice ale celor care vorbesc și celor care ascultă. Chiar de la început se observă o adresare specifică spațiului dintre Prut și Nistru, care este de fapt un calc din limba rusă (как сам?): *„Singur ce faci?"*. Aici, *„singur"* este în loc de pronumele personal „tu". Apoi apare cuvântul singur, cu un alt sens. Cineva care nu este însoțit de nimeni, fără altcineva: *„Singur nu faci cine știe ce. Tot mai bine-i cu prietenii, cu colegii..."*. Un alt cuvânt polisemantic este : *bănci (bancă).* Un prim sens al cuvântului ar fi scaun lung, unde stau persoanele când merg în parc: *„Tu ai luat o sută de bănci.../ În tot parcul Victoriei nu sînt o sută de bănci"*. La fel poate fi înțeles acest cuvânt cu sensul de borcan: *„A-a-a! Păi, așa și spuneți. Borcane. Borcane am luat"*. Aici, se regăsește deja regionalismul „bancă". Cu sensul de ventuze: *„...sămi aduci băncile, să mi le pun pe spinare, că-s răcit…"*. O altă semnificație a cuvântului *bancă* este instituție financiară: *„Banca de stat?"*. În acest text/banc avem un motiv filosofic-literar al unei vieți bune, aș zice ideale, pe care e interzis de negat: *„Mulțumesc, binișor. Nu avem dreptul s-o ducem rău."* Regimul comunist interzicea ca oamenii să se plângă de situația politică-socială din stat. În acest banc se observă cuvinte și expresii din viața cotidiană a populației din RSSM. În acest dialog se ivesc improprietăți, neclarități care îl fac confuz pe cel ce ascultă bancul. Personajele din banc par a fi niște interlocutori lipsiți de o coerență lingvistică. În text sunt sesizate calcurile semantice și lexicale împrumutate din limba rusă.

Bancurile politice au fost o formă de revoltă față de propaganda comunistă, care era des ironizată în literatura/paraliteratura alternativă (anecdote). Tema propagandei este prezentă, la fel ca și alte teme sus menționate, în bancul politic din RSSM.

În perioada comunistă propaganda regimului era peste tot, în școli, diverse alte instituții de stat, în casa oamenilor și chiar în mintea și sufletele lor. Se tindea să se bage în toți oamenii sovietici loialitatea față de Uniunea Sovietică și față de partidul comunist, sub formă de sentiment față de un individ uman. Un banc vechi comunist zice în felul următor:

Elevii primesc ca temă pentru acasă să scrie o compunere cu titlul: „De ce iubesc eu Uniunea Sovietică?". O fetiță îl întreabă pe tatăl ei: – Tăticule, de ce iubești tu Uniunea Sovietică? – Eu n-o iubesc, ci o urăsc, îi răspunde tatăl. Eleva se duce la mama ei, apoi la fratele ei și primește de la amândoi același răspuns. După aceea se duce să-și facă lecțiile și scrie: „Eu iubesc Uniunea Sovietică pentru că n-o iubește nimeni..." [21, p. 20]

În acest banc este descrisă o situație aparent simplă, dar plină de subînțelesuri și ironie. În primul rând, avem o compunere școlară cu un titlu care reflectă propaganda și ideologia imperioasă a Uniunii Sovietice. Fetița, în inocența ei, întreabă membrii familiei de ce ar iubi ei Uniunea Sovietică, însă primește doar răspunsuri negative și contradictorii. Avem antiteza *iubesc/urăsc* care reliefează mai profund atitudinea oamenilor (în cazul nostru, a unor membri dintr-o familie) față de regim. Uniunea Sovietică este personificată ca o entitate care poate fi iubită sau urâtă, deși, în realitate, este vorba despre un stat și un sistem politic. În acest banc politic

apare și un mare paradox. Fetița ajunge la concluzia că iubește Uniunea Sovietică tocmai pentru că nimeni altcineva nu o iubește. Aceasta adaugă o notă de ironie și absurditate.

Sunt și alte bancuri politice care redau realitatea din perioada regimului comunist. Temele acestor bancuri sunt clasa muncitoare și industria în spațiul socialist. Unul dintre aceste anecdote este despre cele șapte minuni ale comunismului. Este un bac prezent în spațiul online, pe pagina web intitulată Istoria României.

1. Toată lumea avea de lucru.

2. Deși toată lumea avea de lucru, nimeni nu muncea.

3. Deși nimeni nu muncea, planul se îndeplinea 100%.

4. Deși planul se îndeplinea, nu se găsea nimic.

5. Deși nu se găsea nimic, toată lumea avea de toate.

6. Deși toată lumea avea de toate, toți furau.

7. Deși toți furau, niciodată nu lipsea nimic. [22]

Ne propunem să analizăm acest banc politic din perspectivă estetico-literară, ținând cont de contextual social politic din RSS Moldovenească. Acest banc a circulat atât pe teritoriu României cât și pe teritoriul actualei Republici Moldova. Este un banc specific românilor și basarabenilor. Prin urmare, bancul politic menționat mai sus, poate fi interpretat că este o satiră pe tema: sistemul comunist și guvernarea ineficientă a partidului comunist din RSS Moldovenească. Fiecare pas în secvență evidențiază o contradicție aparent absurdă care subliniază disfuncționalitatea și atipicul unui sistem care promovează egalitatea în mod teoretic, dar în realitate perpetuează corupția și lipsa de eficiență.

În ansamblu, acest banc ilustrează paradoxurile și absurdițățile sistemului socialist/comunist din RSS Moldovenească și alte țări care făceau parte din Uniunea Sovietică.

Într-un final, bancurile politice au fost legate de cotidianul oamenilor și de însăși instaurarea unui sistem politic nefavorabil. Sistemul era îndreptat împotriva formării unui stat cu valori și care tinde spre o dezvoltare continuă. De-asemenea și ideologia și-a făcut loc în toate sferele sociale și politice, supunând cenzurii orice lucrare, creație, fie literară, culturală, științifică sau legată de alte domenii. Bancul politic, ca formă literară și ca specie a folclorului, apare cu subtext profund, legat de natura umană care simțea nevoia de a-și exprima nemulțumirea, revolta față de regimul și elitele politice și, la general, față de sistem. Deși, au fost îmbrăcate într-o formă ludică, de glumă, bancurile politice au ilustrat viața reală a oamenilor sovietici. Scopul bancurilor politice era de-a ironiza defectele, viciile funcționarilor publici din RSS Moldovenească și din Uniunea Sovietică, a regimului, sistemului și a vieții cotidiene a clasei muncitoare.

Existența fenomenului bancurilor politice presupunea coexistența a două niveluri paralele și opuse în societate: conformitatea publică și loialitatea privată față de mesajul monoton al regimului dictatorial. Într-un sistem comunist caracterizat de dictatură, loialitatea în sfera privată era semnificativ subordonată celei manifestate în domeniul public. Acest aspect conduce la apariția unei discrepanțe semnificative între cele două niveluri, iar bancul politic reprezintă unul dintre rezultatele interacțiunii dintre acestea [23].

În concluzii, ținem să menționăm că bancurile politice au avut un rol semnificativ în relatarea și interpretarea contextului politic și social din perioada regimului comunist în Basarabia. Evenimentele istorice din RSS Moldovenească au dat naștere unor teme în jurul cărora s-a închegat acțiunea bancurilor politice. Începând cu anexarea Basarabiei, cu deportările, foametea, războiul și nu în ultimul rând propaganda sovietică, toate acestea s-au reflectat în bacurile politice din RSS Moldovenească. În cadrul acestui articol s-a pledat pentru integrarea bancului în literatură, fie ea și folclorică, de asemenea s-a pus accentul pe interpretarea bancului politic ca fiind o formă literară alternativă la literatura oficială din RSS Moldovenească. Deși, momentan avem bancul politic în formă scrisă, în perioada sovietică bancul a circulat pe cale orală și a fost creația societății din RSS Moldo-

venească. Bancurile politice menționate în articol sunt mărturii ale prelucrării în manieră literar-folclorică a unui segment de timp (istoric) și a vieții cotidiene (cetățenilor RSSM) de către imaginarul social. De asemenea, bancurile politice au devenit mărturii ale existenței unui limbaj nefiresc în care au vorbit oamenii în RSS Moldovenească ca urmare a politicii lingvistice a regimului sovietic în Basarabia.

Note și referințe bibliografice:

1. Lewis, Ben. *Istoria comunismului prin bancurile epocii.* București: Editura Meteor publishing, 2015.

2. Academia Română. Institutul de lingvistică Iorgu Iordan. *Dicționar explicativ al limbii române*. Ediția II. București: Editura Univers enciclopedic, 1996.

3. Șăineanu, Lazăr. *Dicționar universal al limbei române.* Ediția a VIII-a. Craiova: Editura Scrisul Românesc,1938.

4. Cirimpei, Victor. *Specii de proză populară comică românească. Nesesizate științific.* Filologia modernă: Realizări și perspective în context European. Ediția 8, 2015.

5. Pann, Anton. *Fabule și istorioare. Nezdrăvăniile lui Nastratin Hogea.* Biblioteca pentru toți. București: Editura pentru literatură, 1961.

6. Bîrlea, Ovidiu. *Mică enciclopedie a poveștilor românești.* București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1976.

7. Cirimpei, Victor. *Specii de proză populară comică românească. Nesesizate științific.* Filologia modernă: Realizări și perspective în context European. Ediția 8, 2015.

8. Grati, Aliona. *Dicționar de teorie literară. O mie și una de concepte operaționale și instrumente de analiză a textului literar.* Ediția a II-a. Chișinău: Editura ARC, 2018.

9. Breban, Vasile. *Dicționar general al limbii române.* Ediție revăzută și adăugită. Vol I. București: Editura Enciclopedică, 1992.

10. *Scurt dicționar etimologic al limbii moldovenești*. Academia de Științe a RSS Moldovenești. Institutul de limbă și literatură. Chișinău: Redacția principală a enciclopediei sovietice moldovenești, 1978.

11. Dexonline. [online]. [Accesat 10.01.2024] Disponibil pe Internet la adresa: https://dexonline.ro/definitie/banca

12. *Dicționar explicativ al limbii române.* Academia Română. Institutul de lingvistică Iorgu Iordan. Ediția II. București: Editura Univers enciclopedic, 1996.

13. Dexonline. [online]. [Accesat 10.01.2024] Disponibil pe Internet la adresa: https://dexonline.ro/intrare/politic/44030

14. DEX.ro. *Dicționar explicativ al limbii române.* [online]. [Accesat 14.02.2024] Disponibil pe Internet la adresa: https://www.dex.ro/politic%C4%83

15. Grâu, Lina. *Mihai Taşcă. Ne vine tot mai greu să vorbim sau să publicăm lucrări despre stalinism întrucât arhivele sunt închise în continuare*. Radio Europa Liberă Moldova, 2018. [online]. [Accesat 17.03.2024] Disponibil pe Internet la adresa: https://moldova.europalibera.org/a/stalin-si-moldova-interviu-mihai-tasca-lina-grau/29077816.html

16. Banc povestit de Dina Voloc, din satul Tătărești, raionul Strășeni.

17. Țîcu, Octavian. *Naționalism și imperialism în Basarabia istorică (III): Regimul de ocupație sovietic în RSSM (1940-1941).* La Radio Europa liberă Moldova. 27 aprilie, 2021. [online]. [Accesat 10.01.2024] Disponibil pe Internet la adresa: https://moldova.europalibera.org/a/31225152.html

18. Banc povestit de o colegă de lucru (nu a dorit să-i scriu prenumele și numele), care locuiește în raionul Cahul.

19. Șăineanu, Lazăr. *Dicționar universal al limbei române.* Ediția a VIII-a. Craiova: Editura Scrisul Românesc, 1938.

20. Postolachi, Gheorghe. *Диалог ынтре ун молдовян ши ун „молдовян" (Dialog între un moldovean și un „moldovean").* În: Literatura și arta, nr. 38 (2250), 15 septembrie 1988.

21. Lewis, Ben. *Istoria comunismului prin bancurile epocii.* București: Editura Meteor publishing, 2015.

22. *Istoria României. Minunile Comunismului.* [online]. [Accesat 15.01.2024] Disponibil pe Internet la adresa: https://romania-history.webnode.page/products/minunile-comunismului/

23. Vârșan, Bogdan. *Comunismul în glumă. Bancurile Epocii de Aur.* [online]. [Accesat 15.01.2024] Disponibil pe Internet la adresa: https://historia.ro/sectiune/general/comunismul-in-gluma-bancurile-epocii-de-aur-584717.html